

CENTRE
D'ESTUDIS
ARANESI

APPMC
APPMO

22es TROBADES CULTURALS PIRINENQUES

EL PATRIMONI DEL FERRO AL PIRINEU

Dissabte 25 d'octubre del 2025 a Gordailua, Auzolan Kalea 4, 20303 Irun (Gipuzkoa)

PROGRAMA MATÍ (de les 9,00 a les 13,30 hores)

Benvinguda Xavier Kerexeta Erro, cap de secció de col·leccions i museus de la Diputació Foral de Gipuzkoa

Salutació Maria José Telleria Etxeberria, Directora de Patrimonio Cultural de la Diputación Foral de Gipuzkoa

Introducció Narcís Figueras i Capdevila, president de la Coordinadora de Centre d'Estudis de Parla Catalana i vice-president segon de l'Institut Ramon Muntaner

▪ **Arditurri: historia de un parque arqueológico minero.** Mertxe Urteaga Artigas, técnica superior de arqueología, Diputación Foral de Gipuzkoa. Cast

▪ **Layas: de aperos de labranza a joyería artística.** Maite Errarte Zurutuza y Suberri Matelo Mitxelena (Sociedad de Ciencias Aranzadi, departamento de Etnografía) Eusk? / Cast?

▪ **Notes sobre ferro i ferrers de tall a la Seu d'Urgell.** Lluís Obiols, historiador i arxiver, president IECAU, Climent Miró i Tuset, doctor en història, i Josep Porredon i Feliu, historiador. Cat

▪ **El Pirineu és armat,** Jean-Louis Blanchon, doctor en Història. Cat

▪ **La fandería de Iraeta y sus recipientes de hierro para el mercurio de Almadén.** Julián Serrano y/o Harbil Etxaniz (Real Sociedad Bascongada de los Amigos del País) Eusk? / Cast?

▪ **Les mines de ferro del Pirineu mediterrani de la farga catalana.** Antoni Llagostera i Fernàndez, periodista i historiador, vicepresident del Centre d'Estudis Comarcals del Ripollès. Cat

▪ **El proyecto transfronterizo "Museoa urtu" de puesta en valor del patrimonio sonoro de los cencerros.** Sabine Cazenave (Museo Vasco de Baiona) Cast? / Fr?

Pausa (11,00-11,15 h)

▪ **Forgerons et maréchaux ferrants en Cerdagne. Inventaire des œuvres, influence territoriale et sociale autour des ateliers.** Pierre Campmajo, Docteur en archéologie - TRACES, CNRS, UMR 5608, Université Jean Jaurès, Toulouse, i membre de la Secció Acadèmica de la Societat Andorrana de Ciències; Denis Crabol, Archéologue, président du Groupe de Recherches Archéologiques et Historiques de Cerdagne; et Christine Rendu, CNRS, UMR 5608 TRACES, Toulouse. Fr

▪ **Munizio fabrikatik ondarea eta kultura sustatzen dituen fabrikara.** Katixa Jauregi (Kulturola, Junta de Valle de Aezkoa). Eusk y Cast

▪ **La farga de Canillo a Ransol.** Domènec Bascompte i Grau, historiador i arxiver del Comú de Canillo. Cat

▪ **Patrimonialización de cotos mineros: dos ejemplos en Gipuzkoa, Irugurutzeta (Irun) y Mutiloa.** Beatriz Herreras (Ondartez), experta en patrimonio industrial. Eusk? /Cast?

▪ **La farga del Madriu. Passat i Futur d'unes relacions transfrontereres. Els intercanvis als voltants del ferro (segles XVII-XIX).** Abel Fortó i Garcia, tècnic de patrimoni cultural del Ministeri de Cultura d'Andorra. Cat

▪ **La farga del Madriu. Passat i Futur d'unes relacions transfrontereres. Conservació del patrimoni i xarxes transfrontereres.** Olivier Codina i Vialette, doctor en història i responsable de la investigació històrica de Patrimoni Cultural d'Andorra. Cat

Debat

13,15 h Presentació del llibre *Conflictes bèl·lics al Pirineu: 21es Trobades Culturals Pirinenques, realitzades a l'Espai Cràter d'Olot, a la Garrotxa, el 19 d'octubre del 2024.* Àngels Mach i Buch, presidenta de la Societat Andorrana de Ciències. Cat

Ponències no presencials directament per al llibre

▪ **Mobilitat geogràfica i mobilitat social: itinerari d'en Jaume Dubois, mestre de farga d'Arles de Tec, final del segle XVIII - mitjans del segle XIX.** Nicolas Marty, professor d'història contemporània, Universitat de Perpinyà. Cat

▪ **"Quesos a cañonazos: uso pastoril de la munición de la fábrica de Eugi, en el Pirineo Navarro".** Fernando Hualde, etnógrafo ("El sabayao"). Cast

Patrocinen:

GORDAILUA

Gipuzkoako Foru Aldundia
Kultura, Lanikidetas, Gazteria eta Kirol
Departamentua

Diputació Foral de Gipuzkoa
Departamento de Cultura, Cooperación,
Juventud y Deportes

Etnologia
en Xarxa

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Gipuzkoako Ondare Bildumen Zentroa
Centro de Colecciones Patrimoniales de Gipuzkoa

IPUSKOA
Izanetik
izenaz.
1026/2025

Govern d'Andorra

Generalitat de Catalunya
Delegació del Govern
a Andorra

Pirineotako Burdinaren Bidea
Ruta del Hierro en los Pirineos
Route du Fer dans les Pyrénées
Iron Route in the Pyrenees
Ruta del Ferro als Pirineus

Cultural route
of the Council of Europe
Itinéraire culturel
du Conseil de l'Europe
COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Diputació de Girona

IDAPA
Institut per al Desenvolupament
i la Promoció de l'Alt Pirineu i Aran
Institut entant Desenvolupament
e era Promoció deth Naut Pirinèu e Aran

CENTRE
D'ESTUDIS
ARANESI

APPMC
APPMQ

22es TROBADES CULTURALS PIRINENQUES EL PATRIMONI DEL FERRO AL PIRINEU

PROGRAMA TARDA (de les 15,00 a les 20,00 hores)

- **Bankako Olhaberri: meategiak eta labe garaia, ondare-gai.** Joana Duhalde, Olhaberri Interpretazio Zentroa. Eusk
- **Mines de ferro al Cap de Creus (s. XIX-XX).** David Moré i Aguirre, historiador i arxiver, Centre d'Estudis Tossencs. Cat
- **El ferro del Canigó: més de 2.000 anys d'explotació metal·lúrgica a la muntanya sagrada dels catalans.** Clara Pedrosa i Hernández, historiadora de l'art i guia de l'AECT País d'Art i d'Història Transfronterera. Les Valls Catalanes. (CECR). Cat
- **La obtención de acero en Arrasate/Mondragón en un solo proceso de reducción.** Jose Antonio Azpiazu (Real Sociedad Bascongada de los Amigos del País) Eusk? / Cast?
- **Les fargues de Campdevàrol: motor del desenvolupament demogràfic i econòmic del poble. Segles XVII-XVIII.** Josep Maria Colomer i Fossas, Centre d'Estudis Comarcals del Ripollès. Cat
- **La indústria armera ripollesa. El Museu de Ripoll i la seva col·lecció d'armes.** Florenci Crivillé i Estragués, conservador de museus (Centre d'Estudis del Ripollès). Cat
- **Rià, bressol de Catalunya, capital del ferro del Canigó.** Enric Balaguer, periodista. Cat
- **Farga Palau de Ripoll.** Antoni Llagostera- Florenci Crivillé, Centre d'Estudis Comarcals del Ripollès. Cat
- **Fresar el pasado y torrear el futuro. El Museo de Máquina Herramienta de Elgoibar.** Rafa Zulaika, director del Museo. Cast
- **Pausa (17,15 h – 17,30 h)**
- **"Lo her qu'ey sodat, sable de ribiera qu'ey botat": mitos pirenaicos concernientes al hierro.** Xabier Kerexeta Erro, tècnic d'etnografia de la Diputació Foral de Guipúscoa. Eusk
- **Calderers alvernesos a la Catalunya pirinenca moderna.** Alexandra Capdevila i Muntadas, Doctora en Història i professora d'Universitat. Cat
- **Les mines de ferro de les Valls d'Andorra.** David Mas i Canalís, historiador, tècnic jubilat del Departament de Patrimoni del Ministeri de Cultura. Cat
- **Obres al mener i a la mina del Pimorent (Cerdanya) i el protagonisme de veïns de Porta i Portè en el marc de la modernització de l'explotació (anys 1870-1880) a càrrec de la SMA (Societat metal·lúrgica de l'Arieja).** Andreu Balent, historiador i president de l'APPMQ/APPMC. Cat
- **El ferro en l'art modern i contemporani al Pirineu.** Ernest Altés i Segura, escultor a All (Cerdanya). Cat
- **La implicació del Museo Zumalakarregi en la puesta en valor del viaducto de Ormaiztegui.** Lurdes Azpiazu (Museo Zumalakarregi). Eusk / Cast?
- **Aquí les ferraven. Les gàbies de ferrar com a patrimoni pirinenc.** Jordi Pasques i Canut, excursionista IECAU, SAC i GRC. Cat.
- **75 anys d'estudis pirinencs globals.** Antoni Pol i Solé, arquitecte (SAC). Cat

Debat final

Cloenda. Carles Barrull i Perna, Institut Ramon Muntaner i Centre d'Estudis Ribagorçans. Cat

Ponències no presencials directament per al llibre

- **Ferro i arquitectura industrial: l'exemple de les fàbriques de les colònies de l'Alt Llobregat.** Rosa Serra i Rotés, historiadora i presidenta de l'Àmbit de Recerques del Berguedà. Cat
- **L'arc d'acer de les ballestes: innovació tècnica i fabricació local a la Catalunya del segle XV.** Pere Badia i Arroyo, doctorat cultures medievals, Universitat de Barcelona. Cat
- **El ferro en la geologia pirinenca.** Josep M. Mata-Perelló, doctor en geologia i catedràtic de Cristal·lografia i Mineralogia UPC. Cat

Les ponències tindran una durada màxima de 10 minuts

Activitats complementàries previstes: Dissabte visites guiades al Gordailua durant el dia. Diumenge visita al jaciment miner romà d'Arditurri, a Oiartzun a les 10,00 h, dinar a Oiartzun a les 13 h. (<https://www.arditurribideberdea.eus/es/>)

Patrocinen:

GORDAILUA

Diputació Foral de Gipuzkoa
Departamento de Cultura, Cooperación,
Juventud y Deportes

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Gipuzkoako Ondare Bildumen Zentroa
Centro de Colecciones Patrimoniales de Gipuzkoa

IPUSKOA
Izenetik
izenaz.
1026/2025

Govern d'Andorra

IDAPA
Institut per al Desenvolupament
i la Promoció de l'Alt Pirineu i Aran
Institut entant Desenvolupament
e era Promoció de l'Alt Pirineu e Aran